

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “คติ — การไป, ที่ที่สัตว์พึงไปตามกรรม”

คำว่า **คติ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง โดยศัพท์แปลว่า **การไป** มีหลายความหมายด้วยกัน ทั้งการเดินไป, ที่อาศัย, ความสำเร็จ, ปัญญา, อธิษาศัย และหมายถึง ที่ที่สัตว์พึงไปตามกรรมของตน ๆ

ในที่นี้ขอนำเสนอในความหมายที่เป็น **ที่ที่สัตว์พึงไปตามกรรมของตน ๆ** トラバไดที่ยังมีกิเลสอยู่ก็ยังคงมีการเกิดวนเวียนไปในสังสารวัฏฏ์ เกิดเป็นสัตว์ในอบายภูมิบ้าง เกิดเป็นมนุษย์บ้าง เกิดเป็นเทวดาบ้าง ตามกรรม ยังไม่พ้นไปจากคติหนึ่งคติใดในคติ ๕ ตามข้อความจากปริมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อุทาน สุปปวาสาสูตร ว่า “คติ ๕ คือ นิรยคติ (เกิดเป็นสัตว์นรก) ตีรจณาคติ (เกิดเป็นสัตว์ตีสรรพ) เปตคติ (เกิดเป็นเปรต) มนุสสคติ (เกิดเป็นมนุษย์) และเทวคติ (เกิดเป็นเทวดา และ เกิดเป็นพรหมบุคคล)”

เมื่อกล่าวถึงการเกิดในภพภูมิต่าง ๆ แล้ว ย่อมไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของสภาพธรรมที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม จึงมีการบัญญัติให้รู้ว่าเป็นมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์ตีสรรพ เกิดเป็นเทวดา เป็นต้น **ผู้ที่พ้นจากการเกิด มีเพียงบุคคลประเภทเดียวเท่านั้น คือพระอรหันต์**

ทุกคนที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ นับว่าเป็นผู้ยังปลอดภัยกว่าการเกิดในอบายภูมิ เพราะเหตุว่าในขณะที่เป็นมนุษย์ ยังมีโอกาสได้เจริญกุศล และยังมีโอกาสที่กุศลกรรมจะให้ผลได้ตามสมควรแก่เหตุ, แต่กาลข้างหน้า ซึ่งอาจจะช้าหรือเร็วเพียงใดไม่มีใครทราบได้ที่จะต้องเปลี่ยนสภาพจากความเป็นบุคคลนี้ไป นั่นก็คือ ดาซจากโลกนี้นั่นเอง เพราะฉะนั้นจึงควรที่จะได้ขวนขวายในการเจริญกุศลทุกอย่างจริง ๆ เพราะเหตุว่าถ้าเป็นผลของอกุศลกรรมทำให้ไปเกิดในอบายภูมิแล้ว นั่นหมายความว่าย่อมจะขาดการเจริญกุศลอย่างที่มีมนุษย์จะกระทำได้

เป็นความจริงที่ว่า สำหรับผู้ที่เกิดเป็นมนุษย์ เวลาที่สั้นชีวิตลง ละจากโลกนี้ไปแล้ว ไปสู่อบายภูมิได้ทั้ง ๔ คือ จะเกิดเป็นสัตว์นรกก็ได้ เกิดเป็นเปรตก็ได้ เกิดเป็นอสุรกายก็ได้ เกิดเป็นสัตว์ตีสรรพก็ได้ ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรม, และก็สามารถไปสู่สุคติภูมิได้ทั้ง ๓ ภูมิ (คือ มนุษย์ภูมิ และ สวรรค์ ๖ ชั้น) แล้วแต่ว่าจะเป็นผลของกุศลกรรมประเภทใด และถ้าเป็นผู้ได้อบรมความสงบของจิตจนถึงขั้นรูปฌาน เมื่อฌานไม่เสื่อมก่อนตาย ก็สามารถไปเกิดเป็นรูปพรหมบุคคลได้ ถ้าเป็นผู้อบรมเจริญความสงบของจิตจนถึงขั้นอรุณฌาน เมื่อฌานไม่เสื่อมก่อนตาย ก็สามารถไปเกิดในภูมิที่ไม่มีรูปเลย มีแต่นามธรรมเท่านั้นได้ (คือเกิดเป็นรูปพรหมบุคคล) และประการที่สำคัญที่สุดคือ ถ้ามีการอบรมเจริญปัญญาถึงขั้นที่จะสามารถดับกิเลสทั้งหลายทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น ถึงความเป็นพระอรหันต์แล้ว ก็ไม่มีการเกิดอีกเลย ไม่ว่าจะเป็นในที่ไหนทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและกรรมของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง

เพราะฉะนั้น ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ควรอย่างยิ่งที่จะได้เจริญกุศลทุกประการ พร้อมทั้งฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาด้วย **ทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายแน่ อาจจะเป็นเดี๋ยวนี้ วันนี้ พรุ่งนี้ หรือวันไหน ๆ ก็ได้ ที่ดีที่สุดก่อนที่วันนั้นจะมาถึง คือทำดีและศึกษาพระธรรม** ถ้าละเลยในสิ่งเหล่านี้ เป็นผู้ประมาทหมัวมาประกอบแต่อกุศลกรรม เมื่ออกุศลกรรมให้ผล ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิแล้ว เมื่อนั้นก็ไม่สามารถจะโทษใครได้เลย เพราะตนเองเป็นผู้กระทำความผิดเอง ผลที่ไม่ดีก็ย่อมเกิดกับตนเองเท่านั้น.

[ชมรมบ้านฆัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร . ๐๘๕- ๖๑๑๗๑๐๖]